

STORTINGET

Representantforslag 97 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Berg

Dokument 8:97 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Berg om å sikre at norsk kommersielt skogbruk bidrar til å nå målene i naturavtalen

Til Stortinget

Bakgrunn

Det globale Kunming–Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen) ble vedtatt den 19. desember 2022 på det 15. partsmøtet under FNs konvensjon om biologisk mangfold. Avtalen slår blant annet fast at det innen 2030

- skal være «iverksatt effektiv restaurering av minst 30 prosent av arealene med forringede økosystemer»,
- at 30 prosent av naturen skal være «effektivt bevart»,
- og at det innenfor disse områdene skal «sikres at all bærekraftig bruk, der dette er aktuelt [...] fullt ut er i samsvar med bevaringsformål».

Dette gjør naturavtalen relevant for norsk kommersielt skogbruk. Skog er samlet sett Norges mest artsrike økosystem. Av alle de 44 000 artene som er registrert i Norge, lever 60 prosent i skog, herunder nær halvparten av de truede artene på den norske rødlista fra 2021. 567 arter i skogen er kritisk eller sterkt truet og 1 516 er sårbare eller nær truet.

Å stanse tapet av biomangfold i skogen kan ikke bare løses med vern. Det er avgjørende at også det kommersielle skogbruket bidrar til å nå målene i naturavtalen.

Moderne skogbruk innebærer store arealer med sterk dominans av gran og furu, få andre treslag, lik alder på trærne og lite gammelskog og død ved. Moderne skogbruk har samtidig store hogstflater og et stort og fortsatt økende nett av skogsveier. Alt dette bidrar til at det er lite biologisk mangfold i dagens moderne produksjonsskog.

Både det faktum at kommersiell skogsdrift skaper store områder med lavere artsmangfold enn i natur- og urskog og det faktum at halvparten av rødlisteartene er skogsarter, gjør det nokså åpenbart at dagens driftsformer ikke bidrar tilstrekkelig til mål om å bevare og restaurere natur- og artsmangfold.

Skal Norge kunne oppfylle forpliktelsene om 30 prosent vern, 30 prosent restaurering og skogbruk «i samsvar med bevaringsformål» som regjeringen har påtatt seg gjennom naturavtalen, må norsk skog drives på måter som ivaretar naturmangfoldet bedre og som aktivt bygger opp igjen naturmangfold. Det må bli mål for skognæringen at den vanlige driften skal skape mer naturmangfold, ikke mindre.

Bærekraftig skogbruk må forskriftsfestes, og ikke bare reguleres av privatrettslige avtaler

Miljøhensyn i skogsdrift er regulert i forskrift om berekraftig skogbruk. Forskriften inneholder overordnede retningslinjer for skogsdriften, samt to henvisninger til Norsk PEFC Skogstandard i § 4 og § 5:

§ 4 annet ledd:

«Hogst kan normalt berre skje i område der det er gjennomført miljøregistreringar, jf. forskrift 4. februar 2004 nr. 449 om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringar. Ved hogst i område der slike registreringar enno ikkje er gjennomførte, skal dei føre-var-

tiltaka som er nedfelte i Norsk PEFC Skogstandard leggjast til grunn.»

§ 5 første ledd:

«Ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal skog-eigaren sørge for at verdiane i viktige livsmiljø og nøkkelbiotopar blir tekne vare på i samsvar med retningslinene i Norsk PEFC Skogstandard.»

Norsk PEFC Skogstandard er en frivillig sertifiseringsordning med utgangspunkt i skogindustrien, med kriterier som er utarbeidet av 15 skog-, natur- og friluftsansjoner. PEFCs kriterier er utarbeidet som kompromisser i konsensus mellom ulike interesser, inkludert skognæringen selv, blant annet NORSKOG og Norges Skogeierforbund.

Sabima og WWF Verdens naturfond, som er blant de 15 organisasjonene som har deltatt i arbeidsgruppen som reviderte PEFC-kriteriene i 2022, har i et brev til Klima- og miljødepartementet gitt uttrykk for at de ikke stiller seg bak PEFC-sertifiseringen som helhet. Organisasjonene mener at PEFCs krav ikke er tilstrekkelige til å sikre bærekraftig skogbruk.

At PEFC er en privatrettslig avtale, medfører at brudd på avtalen ikke kan straffeforfølges. Brudd registreres kun som avvik og har erfaringsmessig gitt minimale konsekvenser for sertifikatholderne i forbindelse med salg av tømmer.

Forslagsstillerne mener at de mest sentrale kravene i PEFC-standarder må forskriftsfestes, og at forskrift om bærekraftig skogbruk på selvstendig grunnlag må stille alle nødvendige hovedkrav til miljøhensyn som forventes av bærekraftig norsk skogbruk. Det må også være mulig å sanksjonere brudd på forskriften.

Ett av tiltakene som bør forskriftsfestes er et forbud mot hogst i hekketiden, subsidiært et forbud mot hogst og andre skogbrukstiltak i hekketiden i skog med høy tetthet av hekkende fugl.

I tillegg mener forslagsstillerne at det bør innføres en generell meldeplikt for hogst, subsidiært at det tydeliggjøres i skogbruklova § 11 at alle kommuner står fritt til å innføre meldeplikt på hogst og andre skogbrukstiltak på de arealer og for de formål kommunen selv ønsker.

Skogbrukssubsidier må bidra til å styrke skognaturen, ikke til å svekke den

Det finnes i dag en rekke statlige subsidier som bidrar til å svekke naturverdiene i skogen. De viktigste eksemplene er tilskuddene til verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket, samt enkelte av tiltakene under Landbrukets utviklingsfond (LUF). Tilskudd til hogst i bratt terreng, tilskudd til skogsbilveier, tilskudd til tettere planting og tilskudd til gjødsling kan alle bidra til å svekke naturverdiene i skogen. I tillegg er klimaeffekten av gjødsling omdiskutert, ifølge Norsk institutt

for naturforskning (NINA). Dersom skogbruket skal gi et positivt bidrag til å oppfylle målene i naturavtalen, i stedet for å motvirke dem, må slike støtteordninger innrettes og styres mer etter mål om bevaring og oppbygging av naturmangfold.

Det offentlige må gå foran

Det offentlige eier store skogarealer gjennom Statskog, Forsvarsbygg og Opplysningsvesenets fond. I tillegg er en del skog eid direkte av norske kommuner.

Statskog SF, som er heleid av staten gjennom Landbruks- og matdepartementet, er landets største skogeier med om lag seks prosent av det samlede produktive skogarealet i Norge. Forslagsstillerne mener det offentlige har et særskilt ansvar for å få drive skogarealene i tråd med naturavtalen, og for å innføre driftsmetoder som bidrar til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand.

Skogvernmidler bør prioriteres til private grunneiere

Under behandlingen av Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold, vedtok Stortinget at ti prosent av skogen i Norge skal vernes, jf. Innst. 294 S (2015–2016). Målet ble satt under forutsetning av at dette skulle gjelde all skog og at det skulle skje gjennom vern av offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog.

Hvis dagens vernetempo fortsetter, vil det ta flere tiår før skogvernålet er nådd. Likevel bruker staten betydelige deler av skogvernbudsjettet på vern i statens egne skoger, først og fremst gjennom Statskog SF.

Samtidig tar staten, gjennom Landbruks- og matdepartementet, utbytte fra Statskog SF. Dette innebærer i praksis at midler som settes av til frivillig skogvern under Klima- og miljødepartementets budsjett brukes på inntektssiden på Landbruks- og matdepartementets budsjett.

Alternativet er at staten verner i egen skog uten at staten betaler seg selv. Vederlagsfritt vern av statens egne skoger vil frigjøre midler i skogvernbudsjettet slik at private grunneiere slipper å vente lenge på avklaring av skogvern. Samtidig bør staten begrense utbyttet i de årene Statskog SF ellers ville hatt rett på skogvernerstatning, for å unngå at skogvern blir en økonomisk belastning for selskapet.

Oppsummering

Dersom Norge skal ha mulighet til å oppfylle sine egne, nye naturforpliktelser i landets mest artsrike naturtype, skog, må det settes operative mål for at skogsdrift skal bygge, ikke redusere, naturmangfold. Staten må heve og forskriftsfeste kravene til miljøstandard i

skogsdrift til et nivå som sikrer at privat og statlig skogsdrift bidrar positivt til bevaring og øking av naturmangfold, og staten må vise vei ved å bruke sin egen skogsdrift og sine egne eiendommer aktivt til å løfte arbeidet for å bevare og øke naturmangfoldet i norsk skog.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å gjøre kommersiell skogsdrift i Norge til en aktiv bidragsyter for å oppfylle forpliktelsene i naturavtalen.
2. Stortinget ber regjeringen, i samråd med skognæringen, gjennomgå Norsk PEFC Skogstandard for å sikre at standardene samlet sikrer bevaring og oppbygging av naturmangfold i skog som drives kommersielt.
3. Stortinget ber regjeringen revidere forskrift om berekraftig skogbruk med mål om at forskriften på selvstendig grunnlag stiller alle nødvendige hovedkrav til miljøhensyn som forventes av skogbruket, og at forskriften eksplisitt legger til rette for straffefølgelse av grove brudd.
4. Stortinget ber regjeringen gjennomgå tilskuddsordningene under verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket og Landbrukets utviklingsfond (LUF), med mål om å fase ut subsidier til skogbruk som bidrar til svekket naturtilstand i produksjonsskog, herunder tilskudd til drift i vanskelig terreng, tilskudd til skogsbilveier, tilskudd til tettere planting og tilskudd til gjødsling.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å ta inn en generell meldeplikt for hogst i skogbrukslova § 11.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring i skogbrukslova § 11 som gjør det uttrykkelig at alle kommuner står fritt til å innføre meldeplikt på hogst og andre skogbrukstiltak på de arealer og for de formål kommunen selv ønsker.
7. Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste et forbud mot hogst i hekketiden.
8. Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste et forbud mot hogst og andre skogbrukstiltak i hekketiden i skog med høy tetthet av hekkende fugl.
9. Stortinget ber regjeringen legge til grunn at skogarealer eid av Statskog SF som er aktuelle for vern, skal vernes vederlagsfritt.
10. Stortinget ber regjeringen redusere utbyttet fra Statskog SF i år der selskapet verner nytt skogareal.

29. februar 2024

Rasmus Hansson

Une Bastholm

Lan Marie Nguyen Berg

